

Eenige opmerkingen over het begrip van diefstal

<https://hdl.handle.net/1874/240739>

Juv. 7 Juli '85.

A. qu. 192.

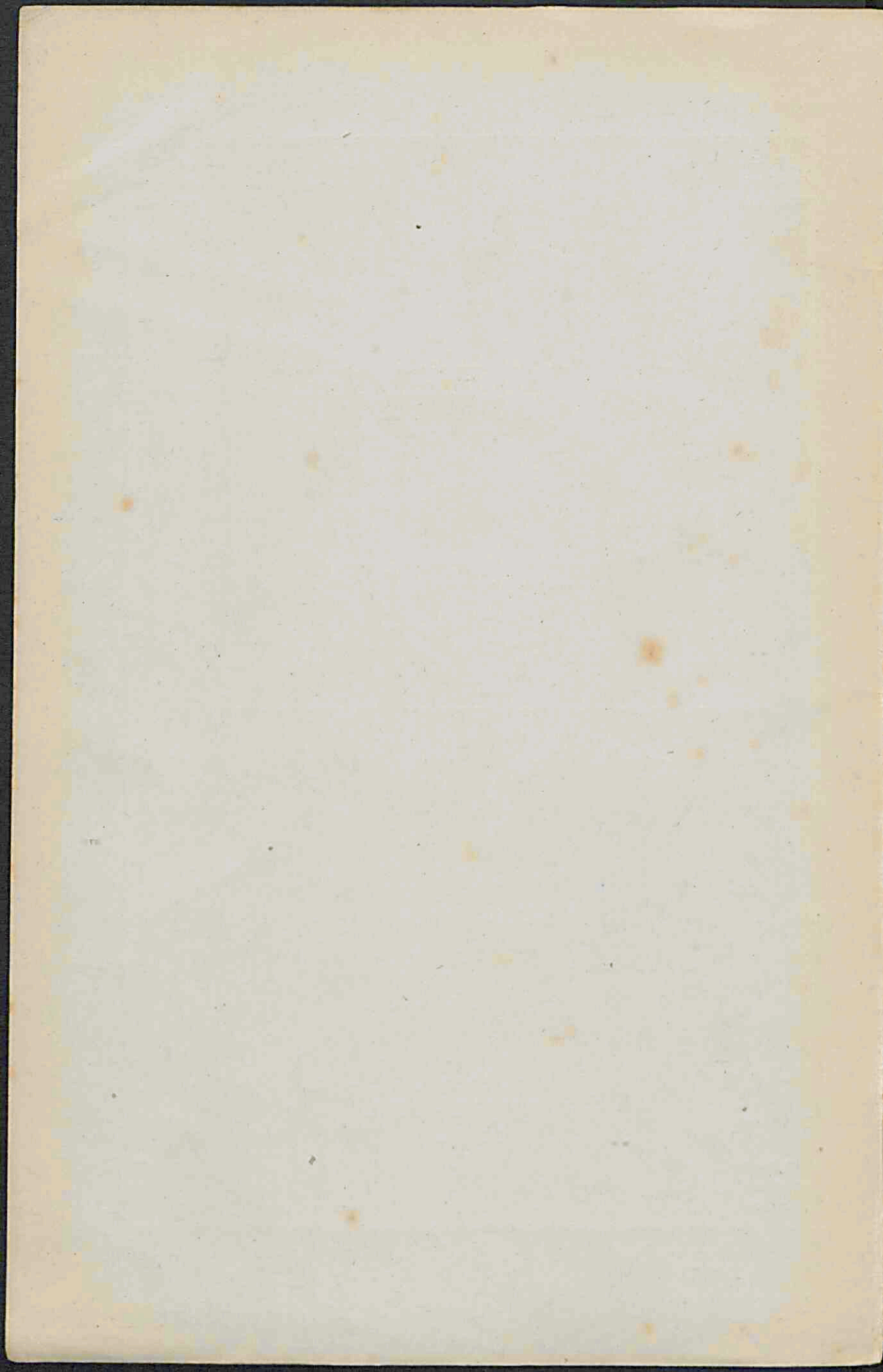
J. A. HUYDECOPER.

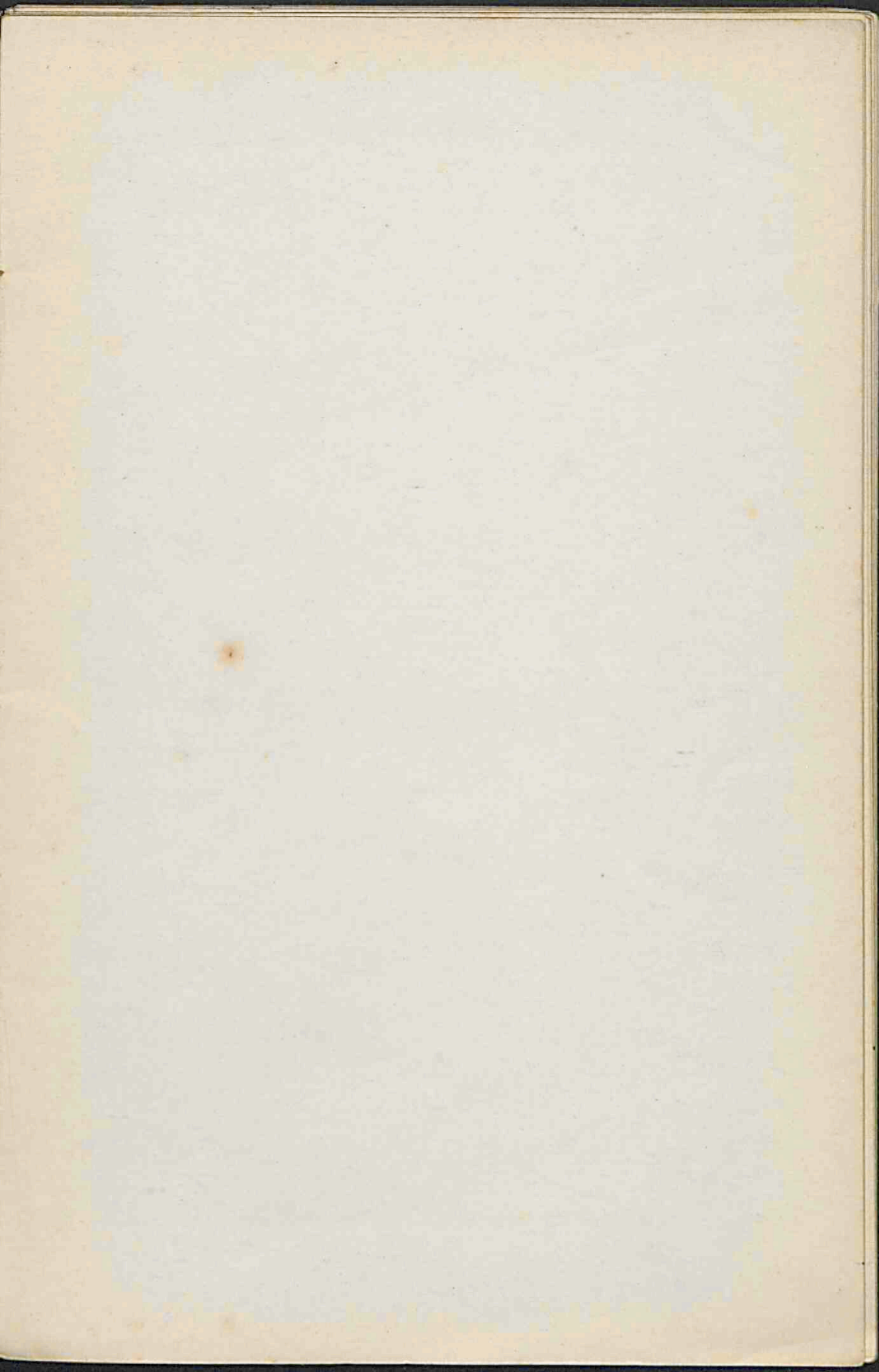
• EENIGE OPMERKINGEN

OVER

HET BEGRIP VAN DIEFSTAL.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1885.

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

HET BEGRIP VAN DIEFSTAL.

EENIGE OPMERKINGEN
OVER
HET BEGRIP VAN DIEFSTAL.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. N. W. P. RAUWENHOFF,

Hoogleeraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op DINSDAG den 7den JULI 1885, des namiddags te 3 uren

DOOR

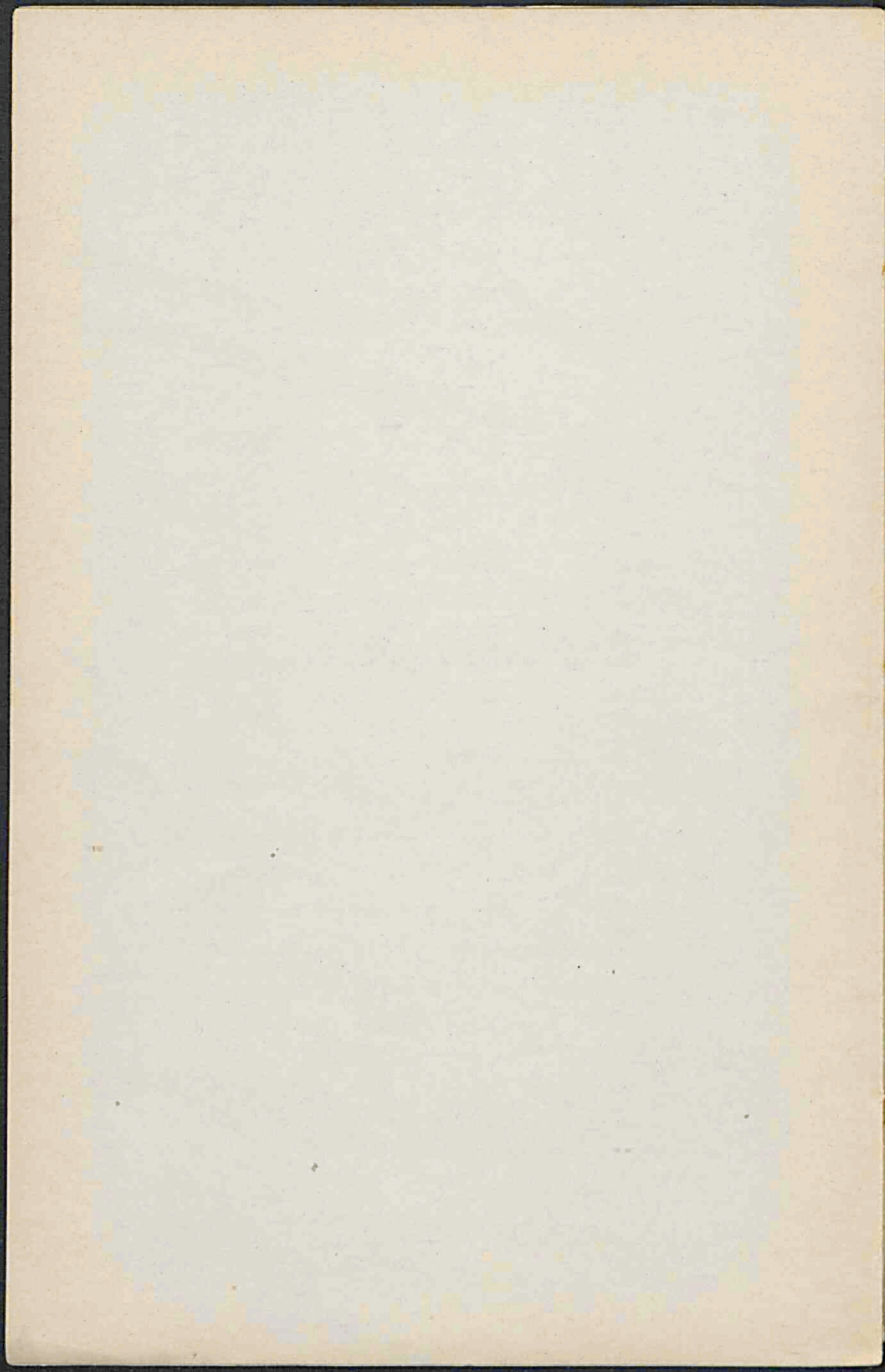
JOHAN ADOLF HUYDECOPER,

geboren te Zeist.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1885.

Aan mijne Ouders.

HOOFDSTUK I.

Wanneer wij de Digesten openslaan, vinden wij in Lex 1 § 3 (47.2) de furtis eene definitie van diefstal, welke Paulus ons heeft nagelaten. Zij luidt als volgt:

Furtum est contrectatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia vel ipsius rei vel etiam usus ejus possessionisve, quod lege naturali prohibitum est admittere.

In de Instituten van Justinianus, § 1: De oblig. quae ex delicto nascuntur (4.1) is deze definitie minder nauwkeurig weergegeven; aldaar is zij in de volgende bewoordingen vervat: Furtum est contrectatio rei fraudulosa vel ipsius rei vel etiam usus ejus possessionisve, quod lege naturali prohibitum est admittere.

In deze laatste definitie ontbreken dus de woorden *lucri faciendi gratia* en door die uitlating is moeilijk

te verklaren de beteekenis van het woord *contrectatio*, want hetzij dat het aanraken, hetzij dat het verplaatsen beteekent, noch het *gebruik*, noch het *bezit*, daar het een zoowel als het ander onlichamelijk is, kan aangeraakt evenmin verplaatst worden. Door de woorden *lucri faciendi gratia* achter *fraudulosa* wordt deze moeielijkheid echter weggenomen, want dan is er geen *contrectatio* meer van het *gebruik* of *bezit*, maar slechts 't *lucrum* daarvan wordt gesmaakt. Dit is ons zeer duidelijk aangetoond door prof. Holtius in zijne Bijdragen tot Rechtsgeleerdheid; volgens hem verdient dan ook de lezing in de Digesten verreweg de voorkeur.

Hierbij komt nog, dat wanneer men eene zaak wegneemt zonder den *animus lucri faciendi* te hebben, die daad een ander karakter verkrijgt, gelijk ten duidelijkste blijkt uit Lex 55, Dig. de a. r. d. (41.1): *si autem aprum meum ferum in suam naturalem laxitatem demississet et eo facto meus esse desisset, actionem mihi in factum dari oportere, veluti responsum est, cum quidam poculum alterius ex nave eiecisset; bij het er uitwerpen heeft stellig wel eene contrectatio plaats (tenzij ik het schip omwentele) en toch is het geen diefstal, omdat hier de animus lucri faciendi ontbreekt.*

Wat verder het woord *contrectatio* beteekent, meen ik met zekerheid te kunnen uitmaken, dat dit woord is afgeleid van *trahere*, *voeren van de eene plaats naar de andere of verplaatsen*, en niet, zooals door sommigen ook wel beweerd wordt van *attingere*, *aanraken*.

Aanraking is niet voldoende, verplaatsing moet er zijn; dat aanraking niet voldoende is blijkt zeer duidelijk uit Lex 21, § 9, Dig. de furtis (47.2). Si duo pluresve unum tignum furati sunt, quod singuli tollere non potuerint, dicendum est omnes eos furti in solidum teneri, quamvis id contrectare nec tollere solus posset. Beteekende *contrectare* *aanraken*, wat zou dan deze laatste zinsnede te beduiden hebben? *Aanraken*, hoe zwaar de balk ook zij, kan dunkt mij, een ieder wel.

Het gevoel van Ofilius en Trebatius in Lex 21, § 1, Dig. de furtis (47.2), dat hij, die van een hoop graan één mud heeft weggenomen, als dief van den geheelen hoop moet aangemerkt worden; als ook in het volgende voorbeeld, dat hij, die een vat heeft geopend en daaruit een weinig wijn heeft genomen, niet slechts als dief van hetgeen hij heeft weggenomen, maar van het geheel moet beschouwd worden, in beide gevallen, omdat hij het geheel heeft aange-

raakt, is dus niet aan te nemen. De aanraking gewoonlijk met de verplaatsing samengaande, kan in sommige gevallen zelfs geheel achterwege blijven en toch kan er verplaatsing en dus diefstal geschieden, zooals bijv. in de volgende gevallen: wanneer ik uwen hond weglok door hem een stuk vleesch voor te houden en dan opsluit; of ook, wanneer ik uw vee, dat op mijn erf komt, opsluit en weiger terug te geven.

Wat de waarde van het gestolene betreft, deze komt niet in aanmerking; zoowel door zaken van groote (waarde) als van zeer geringe waarde *lucranda animo* weg te nemen, pleegt men diefstal. Dit meen ik te mogen opmaken uit eene plaats voorkomende in de Inst. van Justinianus nl. § 16 de rer. div. (2.1), alwaar: *et qui lucranda animo ea animalia* (dit zijn ganzen en kippen, dus zaken, waarvan de waarde gering en moeilijk uit te maken valt) *retinet, furtum committere intellegitur.*

Bijnkershoek echter vindt het te erg, dat iemand wegens het stelen van een glas water bij veroordeeling eerloos zal worden en wil daarom in zulk een geval geene *actio furti* maar *in factum* toestaan. Hij meent ook, dat de wandelaar niet steelt, die aren plukt *animi causa*, tot genoegen, daar hij, die naast den

weg gezaaid heeft, geacht wordt zijne toestemming hiertoe gegeven te hebben; mochten echter, zoo zegt hij verder, de aren uit winstbejag zijn weggenomen, dan heeft er diefstal plaats. Het waarde of niet waarde hebben van deze zaken is echter dan van belang, wanneer *fraudulosa* in de definitie beteekent *ten nadeele*, want dan zal het er op aankomen of door het wegnemen van een glas water of eenen stroohalm schade berokkend is.

Het wegbrengen uit het bereik van den bestolene is niet noodig, hetgeen blijkt uit de onderscheiding van Furtum manifestum en Furtum nec manifestum. Een Furtum M. heeft er plaats, wanneer de dief onder het stelen betrapt wordt. Zie Gajus, III Boek, § 184: „Manifestum furtum quidam id esse dixerunt, quod *dum fit*, deprehenditur, alii vero alterius, quod *eo loco* deprehenditur, ubi fit, veluti si in oliveto olivarum, in vineto uvarum factum est, quamdiu in eo oliveto aut vineto fur sit, aut si in domo furtum factum sit, quamdiu in ea domo fur sit.”

In het Romeinsche recht is dus voor diefstal geen vereischte, dat de zaak weggebracht zij. De Sachsische praktijk daarentegen bracht mede, dat de zaak uit het gebied van den bezitter moest gebracht zijn,

zoodat men bij het *Furtum manifestum*, wanneer de dief betrapt werd eer hij de zaak daarheen gevoerd had, waar hij haar wilde bergen, alleen wegens poging strafte. „Man kam so dahin einen Fall des Diebstahls, den das gemeine Recht mit härterer Strafe auszeichnet, mit einer besonders gelinden Strafe zu ahnden.” Dit was de zoogenaamde *Ablations-theorie*, die aannam, de diefstal was eerst geconsumeerd, wanneer de dief de zaak van de plaats, waar zij genomen is, naar haar bewaringsoord gebracht heeft.

Dat het niet noodig is de zaak uit het bereik van den bestolene te brengen om den diefstal te bewerken geeft volgens Wächter, *Archiv des Criminalrechts* N. F., bl. 181, ook *Lex 21 Dig. de furtis* (47.2), klaarblijkelijk te kennen, alwaar: „Iemand heeft eene kast, die hij niet opheffen kan, geopend en al de zaken, die er in waren, verplaatst (*contrectaverit*); daarop is hij weggegaan; vervolgens teruggekeerd heeft hij eene van deze zaken weggenomen en eer hij gekomen was, waar hij die zaak wilde brengen, werd hij betrapt; nu is hij van dezelfde zaak *et manifestus et nec manifestus fur*.”

Eene paraphrase, die Zirkler van dit fragment geeft (aangehaald bij Wächter) luidt: „Wer einen Schrank ausgeräumt und darin begriffen, sich mit den aus-

geräumten Sachen fortzubeben, was besonders dann zu vermuthen ist, wenn der Ort, wo sie nachher gefunden werden, auf dem Wege zur Hausthüre liegt, durch ein Geräusch erschreckt, sie im Stiche gelassen hat, hat schon ein *furtum nec manifestum* begangen. Wenn er sich aber, von einer vermeintlich blinden Furcht erholt, mit frischem Muthe zurück begibt, und darüber wirklich so betreten wird, dasz er nur Zeit hatte, eine dieser Sachen aufzugreifen, um sich damit wegzubeben: so kann ihm ein *furtum manifestum* nur in Beziehung auf diese zur Last gelegt werden, und die hier dringend angezeigte blosze Absicht alle insgesamt holen zu wollen, macht ihn so wenig zum *manifestus fur* des Ganzen, als überhaupt ein Diebstahl ohne *contrectatio* möglich ist."

Deze wet levert echter, geloof ik, geen steun aan het gezegde van Klien (Revision): „Der Dieb räumt einen Schrank aus, und legt alle darin befindliche Sachen einzeln bei Seite, um sie künftig abzuholen. Jetzt kehrt er zurück und holt eine von denselbigen ab. Ehe er aber noch in seine Gewahrsam damit kommt, wird er ergriffen."

Die Entscheidung ist: er wird wegen dieser Sache als *manifestus* und *nec manifestus fur* zugleich be-

trachtet. Folgt daraus nicht offenbar die Aufstellung des Satzes, dasz der Diebstahl schon *volbracht gewesen sei, als der Dieb die Sachen zum abholen bereit gelegt hatte* und hierauf unergriffen nach Hause gegangen ist?

M. i. is dit nog geen gevolg, want eerst op het oogenblik, dat hij *reversus, unam abstulerit*, heeft het furtum nec manifestum plaats, terwijl het furtum manifestum plaats grijpt op het oogenblik: *antequam se reciperet deprehensus est*. Het blijft echter eene moeielijke vraag of de slechts uitgekakte en niet weggedragene zaken gestolen zijn, daar de wet hieromtrent niets beslist.

Wat aangaat het woord *fraudulosa* in onze definitie, moet ik opmerken, dat de beteekenis daarvan eenigszins onzeker is. Of dit alléén het *opzet* of wel het *ten nadeele strekken* moet te kennen geven, is eene vraag, waarop ik een afdoend antwoord schuldig moet blijven.

Eenigszins aanleiding echter om te veronderstellen dat de beteekenis van ten nadeele strekken er in gelegen is, volgt wel hieruit, dat in geval het bezit *facti et animi* ontbreekt en er dus aan niemand direct nadeel kan toegebracht zijn, het begrip diefstal uit-

gesloten is. Zie Lex 1, § 15, Dig. (47.4): Si is qui test. enz. „Scaevola ait possessionis furtum fieri: denique, si nullus sit possessor, furtum negat fieri; idcirco autem hereditati furtum non fieri, quia possessionem hereditas non habet, quae facti est et animi.” De ontvreemding uit eene erfenis, die nog niet aanvaard is en van een goed, dat de erfgenaam nog niet in bezit heeft genomen, is dus geen diefstal, omdat hier geen bezit is facti et animi. Ware echter in fraudulosa *alleen* het opzet uitgedrukt, zoo zoude, dunkt mij, een bezit facti et animi, als vereischte voor diefstal, niet in aanmerking komen. Een stellig antwoord moet ik echter schuldig blijven, daar uit andere plaatsen in de Digesten en Instituten, wat betreft een bezit facti et animi, juist het tegendeel van het hierboven beweerde blijkt.

In Lex 3, § 13, Dig. de a. poss. (41.2), wordt gesproken van: „Nam pecus simul atque aberraverit desinere a nobis possideri, licet a nullo possideatur.” De possessio facti et animi ontbreekt hier dus, en toch volgens § 16, Inst. de rer. div. (2.1): „Qui lucrandi animo ea animalia (dit zijn hier weggelooopen ganzen en hoenders) retinet, furtum committere intellegitur.”

Ter volbrenging van den diefstal is verder niet voldoende het grijpen en verplaatsen der zaak, maar tevens moet hierbij komen de *animus furti faciendi* of wel het oogmerk van toeigening, hetgeen volgt uit Lex 22, § 1, Dig. (47.2). Wanneer eene kist opengebroken is om er een paarlensnoer uit te halen en deze paarlen zijn om ze te stelen weggenomen (*hique furti faciendi causa contrectati sunt*), dan zijn slechts deze paarlen gestolen en niet hetgeen ter zijde is gelegd om tot de paarlen te geraken, want dat wordt niet weggenomen *furti faciendi causa*.

Ook het *voornemen alleen* goederen weg te nemen om ze te stelen is niet voldoende. Om bij hetzelfde voorbeeld te blijven: wanneer eene zware kist in den tuin gesleept wordt, er daar eenige goederen uitgehaald worden en verder het voornemen bestaat de overige later te gaan halen, dan zijn niet de overige maar slechts de eerste gestolen, zie Wächter Archiv. des Cr. Rechts N. F. 1840, bl. 167.

Wat aangaat het oogmerk van winst, de *animus lucri faciendi*, dit moet ruim opgevat worden, daar het dikwijls moeielijk uit te maken valt, waarin de winst bestaat. Bijv. bij het *furtum usus*: wanneer ik een' stoel van u in bewaring heb en ik dien

gebruik om in te slapen: waarin bestaat dan de winst? Men mag daarom, zegt Windscheid, de woorden *lucri faciendi* niet weergeven met *gewinn-süchtige oder habsüchtige Absicht*, alhoewel hij zelf *Entwendung* definieert: jede arglistige, d. h. bewust widerrechtliche Behandlung einer körperlichen beweglichen Sache in der Absicht sich dadurch zu bereichern. Ook bij hem, die wegneemt om het genomene dadelijk weder weg te geven, valt de winst moeielijk te bepalen: qui ideo rem amovet, ut eam alii donet, furti tenetur, want species lucri est ex alieno largiri et beneficii debitorem sibi acquirere Lex 54, § 1, Dig. (47.2). Verder hij, die den kooper, die bij het gewicht koopt, zwaarder gewicht leent dan het gemerkt is, ook deze is furti gehouden, al wist de leener het niet Lex 52, § 22, Dig. (47.2). Het genoegen hem zonder eigene kosten meer goed te doen verkrijgen, wordt dus ook als *lucrum* aangemerkt.

Zoowel de *animus furti faciendi* als *lucri faciendi* zijn dus vereischen voor diefstal, maar of het *lucrum* zich niet oplost in de toeigening, is eene vraag, die naar het oordeel van verschillende gezaghebbende schrijvers bevestigend moet beantwoord worden, o. a. Prof. Birnbaum, Archiv. d. Cr. R., N. F. 1843,

bl. 25: „Die Ansicht der deutschen Juristen, welche als zum Wesen des römischen Furtum auszer der Absicht sich die Sache zu zuzeignen, noch eine gewinn-süchtige Absicht als etwas Besonderes für erforderlich halten, musz als eine in den Quellen durchaus nicht zu findende eben so verworfen werden, als die Meinung der französischen Juristen, welche auszer dem dessein de s'approprier la chose zum römischen Furtum auch noch dies gehörig betrachteten, dasz die Handlung geschehen sein müsse: pour en faire son profit particulier.

Die älteren französischen Juristen, die übereinstimmend mit der französischen Praxis, auch in der römischen Definition das letztangegebene Merkmal nicht gefunden, und das Wort *contrectatio* als gleichbedeutend mit *amotio* durch *deplacement* oder *enlèvement* übersetzt haben, haben daher auch in beider Hinsicht vollkommen das Rechte getroffen.”

Ook Marezoll onderscheidt het *toeeigenen* niet van het bedoelde vermögensvoordeel; hij zegt o. a. in Das gemeine deutsche Criminalrecht, § 129: „Das ausgebildete römische Recht versteht unter Furtum ein Delict, dessen sich derjenige schuldig macht, der an einer fremden, oder eigenen, beweglichen Sache dolose heimlich sich vergreift, sie con-

contrectirt, um sich dadurch widerrechtlich einen Vermögensvortheil zu zuwenden."

Na de behandeling van de verschillende vereischten voor diefstal in het Romeinsche recht, blijft mij nog overig te spreken over de onderscheiding van furtum in *furtum ipsius rei*, *furtum usus* en *furtum possessionis*. Het eerste furtum, het meest voorkomende geval, zoowel als het tweede, dat misschien minder voorkwam, levert ten aanzien van hetgeen er onder verstaan wordt, geene moeielijkheid; het derde daarentegen, 't furtum possessionis, hierover eenig verschil. De meeste schrijvers echter verstaan onder furtum possessionis, het wegnemen door den eigenaar, b. v. door den pandgever bij den pandhouder, door den eigenaar bij den vruchtgebruiker en den bezitter te goeder trouw; voornamelijk dus het furtum rei suae wordt door hen onder het furtum possessionis gebracht.

Ook in de hier volgende aangehaalde wetten, in welke van het *furtum rei suae* gehandeld wordt, schijnen juist gevallen van het *furtum possessionis* begrepen te zijn, Lex 15, § 1, Dig. (47.2). Dominus qui rem subripuit, in qua ususfructus alienus est, furti usufructuario tenetur; Lex 19, § 6, Dig. (47.2). Furtum autem rei pigneratae dominus non tantum tunc facere videtur, cum possidenti sive tenenti cre-

ditori aufert; § 10, Inst. (4.1). Aliquando autem etiam suae rei quisque furtum committit, veluti si debitor rem, quam creditori pignoris causa dedit, subtraxerit.

Vangerow acht niet twijfelachtig, dat het juist deze gevallen zijn. Hij zegt in zijne Pand. § 679: „Mir ist es nun nicht im Mindesten zweifelhaft, dasz es gerade diese Fälle sind (wegneming door den eigenaar bij den pandhouder, vruchtgebruiker en bezitter te goeder trouw) auf welche Paulus in seiner Definition mit dem Worte possessionis hindeuten will. Dasz diese ausdrucksweise wenigstens für die hauptsächlichsten derselben sehr zutreffend ist, leuchtet von selbst ein, denn, da dem Diebe die Sache selbst schon rechtlich zugehört, so sind es gerade nur die Besitzes—Vorthelle, die den eigentlichen Gegenstand des Furtum ausmachen.” Tot deze bezitsvoordeelen behoort ook de vernietiging der retentie. Vangerow meent ook, dat uit de woorden *suae rei* men alleen kan opmaken, dat het zoogenaamde furtum *possessionis* en *usus* geene technische onderscheiding betreft: „Der Charakter des Furtum besteht im Allgemeinen darin, dasz Jemand sich böslicher und habsüchtiger Weise an einer beweglichen Sache vergreift. Gewöhnlich geschieht das an fremden Sachen, sei es nun, dasz man sich daran vergreift, um sich

das Eigenthum daran anzumaszen (*ipsius rei*), oder sei es, dasz man dies nur in der Absicht thut, die fremde Sache unbefugter Weise zu gebrauchen (*usus*). Möglich ist es aber auch, dasz sich Jemand an seiner eigenen Sache diebischer Weise vergreift, wozu jedoch in der Regel gehört, dasz sich diese Sache in dem gerechtfertigten Besitze eines Andren befindet, und der Zweck des Vergreifens also meistens der sein wird, dem Andren die Besitzesvortheile zu entziehen (*possessionis*)."

Wat overigens nog betreft het in het geheim geschieden, als vereischte voor diefstal, moet ik opmerken, dat dit het gewone geval is, maar geen vereischte. Bijv. Er komt een jongen bij den bakker en vraagt dezen naar den prijs van een brood, doch loopt er op hetzelfde oogenblik mede weg. Hier is geene rapina, daar er geen geweld gepleegd is, maar wel een furtum, dewijl hij eene roerende zaak *lucri faciendi* zich heeft toegeeigend.

Slechts roerende zaken kunnen gestolen worden, hetgeen opgesloten ligt in het woord *contrectare*; worden van een vreemd onroerend goed stukken losgemaakt, en neemt men die *lucri faciendi* weg, ook dan is de dader wegens diefstal gehouden zie *Lex*

12 § 5 Dig (7.1.) de usufr. Dit is echter geene uitzondering, daar die stukken dan roerend zijn geworden.

De gevallen, die voorts tot diefstal kunnen gebracht worden, zijn zeer menigvuldig; behalve hetgeen men gewoonlijk er onder verstaat: Wissentlich widerrechtliche Wegnahme einer fremden Sache aus fremdem Gewahrsam in der Absicht sich die Sache anzueignen, (Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts § 452) wordt er ook toegebracht:

Hij, die zich gevondene zaken toeigent (Lex 43 § 4 Dig (47.2).

Hij, die de hem toevertrouwde zaken verduistert, bijv. die het depositum intercipiendi causa occultaverit Lex 1 § 2 Dig. de furtis (47.2) en Lex 67 Dig. (47.2). De eigenaar van een pand, die hetzelfde vervreemdt, terwijl het bij den schuldeischer berust Lex 19, § 6, Dig. (47.2). De pandhouder, die het pand vervreemdt eer het hem vrijstaat Lex 73, Dig. (47.2).

De gewezen voogd, die betaling ontvangt van het den pupil verschuldigde Lex 66 § 3 Dig (47.2).

Hij, die wetende, dat het hem niet toekomt, aanneemt van hem, die de zaak overgeeft in de meening dat die zaak den ander behoort of verschuldigd is.

HOOFDSTUK II.

Volgens Mr. Coninck Liefsting is het begrip diefstal in het Germaansche en latere recht in vele gevallen niet aanwezig, terwijl dit wel het geval zoude zijn in 't Romeinsche recht. In zijne verhandeling, getiteld: Het begrip van diefstal in het latere Europeesche recht, (zie Themis 2de verz. XIII), zegt hij: „Het is bij beiden de inbreuk op het recht van anderen door roerend goed, waarop dezen onmiddellijk gerechtigd waren, aan te grijpen, ten einde zich daarmee te verrijken. In die opvatting is geen verschil; wel echter bestaat er verschil omtrent den band, die persoon en zaak bindt. Bij den Romein is de band, die de zaak bindt aan den man, die haar eens als eigenaar in zijne macht had, onverbrekkelijk, tenzij hij zelf daarvan afstand doet.”

Het Romeinsche recht geeft den eigenaar de rei

vindicatio van roerend goed, evenals van onroerend goed, ook tegen hem, die het roerend goed ter goeder trouw van den bewaarhebber of huurder heeft verkregen; bij de Germanen echter heet het, bij roerend goed geldt bezit voor volkomen titel, (art. 2014 B. W.).

„De Germaan vervolgt hij, erkende behalve bij uitzondering geene macht op eenig goed, dan voor zoover die macht feitelijk bestond. Bracht de recht-hebbende zijn goed over in de feitelijke macht van een ander, dien hij het toevertrouwde, dan was de band tusschen den persoon en de zaak verbroken, om over te gaan op een anderen persoon, terwijl de eerste in plaats van zijn recht *op de zaak*, een recht *tegen den persoon* in de plaats kreeg.

Was de laatste trouweloos en verkocht hij het goed aan een' derde, dan had de eerste rechthebbende geen recht van opvordering tegen den derde, omdat de band tusschen hem en zijn goed had opgehouden. Daaruit volgde, dat onttrekking uit zijne macht niet meer mogelijk was en beging dus de leener, in bewaring houder en pandhouder al eene overtreding tegen de overeenkomst en tegen de goede trouw, diefstal kon het niet zijn, omdat hij niet aan de macht eens anders onttrekken kon, wat niet meer

in de macht van dezen was, maar overgegaan in zijne eigene macht."

Deze Germaansche opvatting blijkt vooral ook uit eene plaats van den Sachsenspiegel II, 29: „Sveme enes anderen mannes have, dat varende have het, in watere to vlüt, die zal se jeneme weder geven, deste he sik dartoe tie als recht is, unde he eme sine kost gelde na güden lude kore. He zal 't ok up bieden en halden unverdan ses weken. Vreget dar jeman na, he sals bekennen. Besakt he's (ontkent hij het) so man dar na vreget, so is it düüvech, of man 't seder under ime vint, unde mut it mit bute weder geven unde mit gewedde, wende he 't düffiken gehalden hevet. Nene düve ne hevet he aver daran gedan, de eme an sine ere oder an sin gesunt oder an sin lief ga, wende he 't undüffike unde unroffike, ut van jenes mannes weren gebracht hevet."

Hij heeft het goed hier wel diefachtig gehouden, maar niet door diefstal verkregen.

Dat een bewaarhebber of pandhouder door het hem toevertrouwde te vervreemden geen diefstal begaat, geeft ook de Carolina te kennen in art. 170. „Item welcher mit eyens andern Güttern, die im in guten Glauben zu behalten und verwaren gegeben sein,

williger und gefehrlichen weiss dem Glaubiger zu Schaden handelt, solliche miszethat ist eijnem Diebstal gleich zu straffen." In Frankrijk en ons land, waar de Germaansche opvatting omtrent bezit gel-dende bleef, ontbreekt in deze gevallen dus ook de onttrekking uit het bezit en nam men over 't alge-meen geen Diefstal aan, al leidde de receptie van 't Romeinsche recht tot twijfel in vele gevallen en tegenstrijdige uitspraken. De C. P. van 1810 hand-haafde echter in beginsel het oude Duitsche begrip, door misbruik van vertrouwen van Diefstal te on-derscheiden.

Wat aangaat de onderscheiding van *furtum ipsius rei*, *furtum usus*, en *furtum possessionis* voor zoo-ver de wil op de toeigening der zaak, op het gebruik derzelve, of het bezit gericht is, moet ik opmerken, dat ze slechts gedeeltelijk in het Fransche recht is overgenomen.

Jousse zegt hieromtrent in zijn *Traité de la Jus-tice Criminelle*, te Parijs verschenen in 1771, t. 4. p. 166.: On entend par vol, toute soustraction et enlèvement frauduleux du bien d'autrui, dans le dessein de se l'approprier ou de s'en servir, sans le consentement de celui à qui il appartient. Een wei-nig verder p. 179 lezen wij: Dans nos mœurs nous

n'admettons point d'autre larcin, que celui qui se fait de la chose même pour se l'approprier. En France le larcin d'usage n'est pas regardé comme un véritable vol et ne se punit pas comme le larcin de possession, qui est le vrai larcin; en nog pag. 196 onder den titel: *Du vol de sa propre Chose*, na aanhaling van het Romeinsche recht: On doit dire la même chose dans nos mœurs. Un créancier peut rendre plainte et faire informer comme d'un vol contre le débiteur, qui lui a repris furtivement et avec mauvaise intention la chose mise en gage et tel est l'usage constant. Deze diefstal echter door den eigenaar, kan in Frankrijk zeer goed op het Germaansche beginsel steunen, dat de zaak in het bezit van den schuldeischer is, en hem door den schuldenaar wordt ontstolen.

Ook in Lege Visigothorum wordt van het furtum possessionis, waaronder het furtum door den eigenaar gebracht wordt, melding gemaakt, alwaar wij Lib. 5. tit 5 § 2 lezen: Si quis pignus alteri deposuerit pro aliquo debito, et illud ipse, qui deposuerit furatus fuerit, pro fure tenetur.

Om terug te komen op hetgeen ik hierboven zeide, dat ten minste na 1810 bij de invoering van den

C. P. in Frankrijk, het misbruik van vertrouwen wel degelijk van diefstal werd onderscheiden, wensch ik vooraf toch nog op te merken, dat het vóór dien tijd niet altijd even juist uit elkander gehouden is o. a. door Jousse. Jousse spreekt over de volgende gevallen: „Il y a des vols simples, qui ne peuvent être poursuivis extraordinairement: Tels sont: le vol du créancier, qui abuse du gage de son débiteur; celui du dépositaire, qui viole le dépôt etc. Toutes ces personnes ont une espèce de droit sur la chose, qu'ils prennent; ainsi on ne les regarde pas comme voleurs.” Jousse stelt echter deze gevallen gelijk met den familie-diefstal, die hier ook bijgesomd wordt; dit laat mij toch vermoeden, dat hij niet gedacht heeft aan het diepe grondverschil wat aangaat het bezit in het Romeinsche en in het Germaansche recht. Van deze gevallen is alleen de familie-diefstal een ware diefstal, maar als uitzondering worden hierbij verzachtende omstandigheden in aanmerking genomen, terwijl bij de overige gevallen geene onttrekking plaats heeft, en dus ook geen diefstal. Jousse echter ziet hierin wel een diefstal, brengt deze gevallen dus niet onder misbruik van vertrouwen, maar acht eene zachtere straf wenschelijk, daar de personen hierbij een zeker recht op het goed hebben. Hij zegt dan

ook: „D'ailleurs la première espèce de larcin provient toujours d'une mauvaise volonté et d'une malignité préméditée pour être capable d'aller prendre le bien d'autrui jusqu' entre ses mains; au lieu que dans l'autre espèce de larcin, l'occasion tente, surmonte et force souvent pour ainsi dire notre faiblesse. Enfin si la plupart des hommes gouvernent mal leur propre bien, s'ils le prodiguent, le perdent, et le dissipent, il n'est pas étonnant, qu'ils gouvernent et administrent mal celui des autres.”

De wetgever van 1810 heeft het verschil tusschen diefstal en misbruik van vertrouwen beter in 't oog gehouden. Dit meen ik hieruit te mogen opmaken: In Livre III, Titre II, Chap II over de Crimes et délits contre les propriétés, handelt de eerste Section over *Vols*; de tweede Section over *Banqueroutes, escroqueries et autres espèces de fraude*, waaronder *abus de confiance* § 2, art. 408. Quiconque aura détourné ou dissipé, au préjudice du propriétaire, possesseur ou détenteur enz. enz.; de derde Section over *Destructions, dégradations, dommages*. In deze drie Sections zijn alle misdrijven tegen de eigendommen vervat. De afzonderlijke behandeling echter van *Vols* in de eerste Section, en van *abus de confiance* in de tweede, laat geen twijfel over of de wetgever van

1810 heeft abus de confiance van vol willen onderscheiden. Want waarom anders die afzonderlijke behandeling?

Eene bijzondere moeielijkheid vinden wij bij de onttrekking der zaak door dienstboden. De knecht zal eene jas naar den kleermaker brengen; hij neemt haar mede, verkoopt ze en houdt het geld voor zich. Vele jaren zag men hierin diefstal door dienstboden, hetwelk met tuchthuisstraf werd gestraft, tot bij arrest van den Hoogen Raad van 9 Februari 1852 dit feit als misbruik van vertrouwen werd beschouwd.

Wat echter te zeggen in het volgend geval: de knecht zal in zijns meesters huis de jas uitkloppen en eigent haar zich toe. Zal hij nu dezelfde zachte straf van misbruik van vertrouwen (twee jaar gevangenisstraf ten hoogste) of die van diefstal (2 jaar gevangenisstraf ten minste) ondergaan?

Mr. Coninek Liefsting zegt in dit geval: „waar alles in het bereik van den heer bleef, was dien bediende geene macht over de zaak toegestaan; alles is in het bezit van den meester gebleven; de knecht heeft derhalve door zich de jas toe te eigenen wel degelijk een diefstal volgens 't Germaansche recht begaan.”

In het eerste geval echter, waar de knecht zich

met de jas naar den kleermaker heeft begeven, is die jas in de macht en het bezit van den knecht gekomen, en kan er derhalve geene onttrekking uit het bezit meer plaats hebben, dus ook geen diefstal. Dit beschouwt hij dan ook als misbruik van vertrouwen.

Zoo wil hij ook onderscheiden: De ondergeschikte op een post- of ontvangerskantoor en de brievenbesteller. De eerste, zegt hij, bezit de brieven of gelden niet, want die zijn in het bezit van den hoofdambtenaar. „Neemt de ondergeschikte de brieven of gelden weg, dan begaat hij een diefstal, maar neemt de brievenbesteller, die de brieven is gaan rondbrengen, dezelve weg, dan valt dit feit weder onder misbruik van vertrouwen, daar de onttrekking ontbreekt; de brieven waren dan geheel in de macht en het bezit van den besteller.”

Dat de onderscheiding niet altijd even gemakkelijk is, valt in het oog. Iemand rijkt een goochelaar een geldstuk toe om zijne kunsten er mee te vertoonen; de goochelaar gaat er mee op den loop. Is nu het geldstuk, omdat het den goochelaar ter hand is gesteld, uit het bezit van den eigenaar gegaan, dan is art. 408 C. P. van toepassing? Neen zegt de H. R. het is diefstal, arrest van 27 Oct. 1857. „Ge-

durende zijne tegenwoordigheid bij den goochelaar, aan wien hij voor eenige oogenblikken het geld had ter hand gesteld, alleen om daarvan in zijne tegenwoordigheid gebruik te maken, hield hij, om het zoo uit te drukken, de hand op den goochelaar en bleef hij het geld in zijne macht houden, al mocht hij dat ook een oogenblik uit zijn oog verliezen." Zoo zal hij, wien in den winkel goed ter bezichtiging wordt ter hand gesteld, stelen, zoo hij het zich toeëigent, misbruik van vertrouwen begaan, wanneer het hem naar huis is meegegeven, b. v. om het bloedverwanten te laten zien, en dan verduisterd is.

Gedurende geruimen tijd was echter de Fransche jurisprudentie de leer toegedaan, dat een knecht of loontrekkende bediende, die gelden of goederen verduistert, welke hem door zijn meester waren toevertrouwd tot het doen van betalingen of ter bezorging elders, diefstal pleegde. Dit blijkt uit verschillende arresten van de Cour de Cassation (Arresten van 9 juill. 1812; 23 fév. 1821; 31 janv. 1822; 24 janv. 1823; 15 dec. 1826; 14 fév. 1828; 7 janv. 1830; 17 juill. 1829; 11 Mai 1832).

De motieven, waarop die beslissingen berusten, zijn van verschillenden aard. In het arrest van 9 juill. 1812 overweegt de Cour de cassation, „qu'un maître

ne remet pas à titre de dépôt ou pour un travail salarié les billets, effets et deniers à son domestique ou serviteur à gages; qu'en ce cas le maître ordonne *jure domini* et le domestique s'acquitte d'un service à gages."

In 't arrest van 17 Juill. 1829 stelt zij voorop: „qu'on ne peut assimiler les serviteurs à gages aux mandataires dont parle l'art. 408 C. pén.; que la confiance volontaire et limitée d'une opération déterminée par le mandant, accordée à ces derniers, est différente de la confiance nécessaire et générale que le maître est obligé d'accorder à son serviteur; que cette confiance nécessaire produit entre eux des rapports et des devoirs différents; que le serviteur représente le maître dans tout ce qui est relatif au genre de service auquel il l'emploie; que les deniers confiés aux mains du serviteur sont réputés dans les mains et dans la possession du maître; que ceux que l'on verse dans les mains du serviteur sont réputés à l'instant même dans les mains du maître et lui sont immédiatement acquis; que le serviteur ne peut se les approprier et en frustrer son maître, sans le priver par là de cette possession, et conséquemment sans les soustraire à son préjudice."

Weer in een ander arrest (24 janv. 1823) overweegt

de Cour de cassation: „que l'art 408 s'applique seulement à ceux qui ont détourné ou dissipé des deniers ou effets qui ne leur auraient été remis qu'à titre de dépôt, ou pour un travail salarié; que la prévention dont il s'agit ne peut rentrer dans la violation d'un dépôt, qu'elle ne saurait se rattacher non plus aux autres faits de cet article, qui ne peuvent évidemment concerner ceux qui détournent et soustraient des effets dans une maison où ils travaillent habituellement, lesquels étant déjà compris dans le n°. 3 de l'article 386, ne peuvent point l'être dans l'art. 408, dont les expressions d'ailleurs excluent par elles-mêmes ce genre de détournement et de soustraction.”

Deze arresten zijn echter geheel in strijd met het Fransche begrip van Diefstal in den Code opgenomen, waarbij de onttrekking uit het bezit een vereischte is. Het handelen van den heer *jure domini*, als wel het stellen van eene fictie, zooals boven vermeld is, kan niet verhinderen, dat de knecht, die zich met de toevertrouwde gelden verwijderd heeft, niet in het bezit zou zijn getreden, de gelden derhalve niet meer kan onttrekken, en dus ook geen diefstal kan begaan. Ongetwijfeld moest dus de knecht met de lichtere straf van misbruik van vertrouwen gestraft worden.

De jurisprudentie van het Hof van Cassatie lokte dan ook felle bestrijding, maar bleef gehandhaafd totdat de wetgever bij de wijziging van het wetboek in 1832 in art. 408 eene gestrengere strafbepaling omtrent misbruik van vertrouwen door loonbedienden opnam. In België en bij ons, waar dezelfde jurisprudentie was aangenomen, maar art. 408 ongewijzigd bleef, handhaafde zij zich nog veel langer, niettegenstaande voortdurende bestrijding. Zij bezweek eerst in 1858 in België ¹⁾, terwijl zij bij ons, in 1851 reeds ten deele verlaten, eindelijk in 1861 voor goed door den Hoogen Raad is opgegeven ²⁾, sedert 1879 ook door het Hoog Militair Gerechtshof. Het valt trouwens niet te ontkennen, dat de Code Pénal, hoe duidelijk zij in beginsel het onderscheid tusschen diefstal en verduistering uitspreekt, op enkele plaatsen het zelf verwaarloost en feiten als diefstal bestempelt, die in werkelijkheid feiten van verduistering bevatten, of de twee begrippen zoo vereenigt, dat twijfel rijst of men het onderscheid in het oog hield ³⁾.

1) Chauveau-Hélie n°. 3227.

2) Zie Schooneveld op art. 379. b en n°. 24, art. 386 3°, b en n°. 4.

3) Zie art. 169 volg. 173, 255 al. 2, 386 n°. 4 en 387.

Na de behandeling van de Romeinsche zoowel als van de Germaansche opvatting van diefstal, komen we tot de definitie die art. 379 C. P. ons geeft. Zij luidt: *Quiconque a soustrait frauduleusement une chose, qui ne lui appartient pas, est coupable de vol.*

De definitie is dus zeer beknopt, doch munt tevens uit door onduidelijkheid, want wat beteekent *soustraire*, en wat beteekent *frauduleusement*.

Wanneer ik uw gouden horloge wegneem en in uw boekenkast verstop, alleen om u eens te laten zoeken, heb ik dan gestolen?

Wanneer ik uw retourbillet wegneem, en in uw jaszak steek, waar het zoeken u niet invalt; ge moet een nieuw billet nemen en vindt te huis het nu waardeloos papier.

In beide deze gevallen had ik geen' wil van toe-eigening, alleen den wil u te plagen of te benadeelen; valt dit nu onder diefstal?

Ook de daad van een' schuitenjager, die eens anders paard uit de weide opving, voor zijne schuit spande, en zijn eigen paard daar liet grazen; vervolgens op den terugweg het afgejakkerde paard weder in de weide bracht en het zijne terugnam. De eigenaar van het afgejakkerde paard meende,

dat de duivel in 't spel was, totdat hij den wilden jager betrapte. Deze had geen' wil om zich het paard toe te eigenen, alleen wilde hij het gratis gebruik, hetwelk hem niet was toegestaan (het gratis laten wij onaangeroerd); hier was het paard stellig niet gestolen, ten minste wanneer er voor diefstal toeëigeningswil noodig is; mocht echter het begrip diefstal liggen in de wegens de onbepaaldheid onverklaarbare uitdrukking *soustraction frauduleuse*, dan zal hier een diefstal voorliggen. De Fransche schrijvers vóór den Code zouden in dergelijk geval, waar sprake is van een *furtum usus*, geene reden tot strafvervolging wegens diefstal, maar slechts eene aanleiding tot civiele schadevergoeding gevonden hebben; bijna eenparig toch werd door hen aangenomen, dat het *furtum usus* alleen civiele vergoeding met zich sleepte. Hoofdzakelijk echter denken die Fransche schrijvers, wanneer zij over 't *furtum usus* spreken, aan het geval, dat iemand de aan hem toevertrouwde zaak zonder vergunning gebruikt.

Wat verder betreft de definitie: daarin wordt gesproken van *une chose, qui ne lui appartient pas*. Reeds dadelijk zou men geneigd zijn aan te nemen, dat diefstal aan eigene zaak hierdoor uitgesloten was;

echter is de vraag, wat is appartenir? Toekomen, of toebehooren (in eigendom zijn)?

Wanneer de eigenaar zijn paard voor drie dagen verhuurd heeft, en hij haalt het den eersten dag in het geheim uit den stal des huurders, dan heeft hij eene zaak weggenomen die hem toen niet toekwam, alhoewel zij hem toebehoorde.

De koper daarentegen, die de zaak betaald heeft, en haar wegneemt bij den verkooper, heeft eene zaak weggenomen, die hem reeds toekwam, maar nog niet toebehoorde.

Deze bedenking meen ik te mogen maken uit art. 585 C. C. (809 B. W.): De nog hangende vruchten *appartiennent à l'usufruitier*, behooren aan den vruchtgebruiker, alhoewel zij in den eigendom van den eigenaar van het erf zijn. Zie art. 552 C. C. (626 B. W.)

Zooals uit de definitie blijkt, maakt de Code geene melding van 't winstbejag, hetgeen misschien geen gebrek is, wanneer ten minste door het woord *soustraire* de toeigening te kennen wordt gegeven.

Uit al deze onduidelijkheden blijkt dus wel, dat de definitie in de C. P. over diefstal tot vele moeilijkheden aanleiding kan geven. Men moet het ook

niet beschouwen als eene gemakkelijke taak dit misdrijf te definieeren, misleid wellicht doordat het dagelijks voorkomt. De eene wetgever zal het misdrijf ruimer opvatten dan de andere, en hierdoor zullen de definities zeer verschillend uitvallen.

In het ontwerp voor het Lijfstraffelijk Wetboek (1804) aan het Staatsbewind der Bataafsche Republiek ingediend vinden wij de volgende definitie: „Diefstal bestaat in het voorbedachtelijk naar zich nemen of toeëigenen van eens anders roerend goed met het oogmerk om zich zelve of anderen te bevoordeelen.” Dit Wetboek onderscheidt verduistering dus niet van diefstal, daar het spreekt van naar zich nemen *of* toeëigenen, echter maakt het afzonderlijk gewag van roof. Het geweld aan personen gepleegd, onderscheidt roof van diefstal.

In het Crimineele Wetboek van het Koninkrijk Holland luidt de definitie: „Diefstal is het voorbedachtelijk en heimelijk ontvreemden van eens anders goed.” Hier wordt nu weder niet gesproken van het *bevoordeelen*. Uit beide definities blijkt echter, dat diefstal voorbedachtelijk moet zijn; waarom dit het geval zou moeten zijn, is mij niet duidelijk, want waarom kan er niet evenzoo goed in drift een diefstal plaats hebben?

Eindelijk komen wij tot de definitie, die ons Nieuw Wetboek van Strafrecht in art. 310 geeft. Zij luidt wederom anders: „Hij, die eenig goed, dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, wegneemt, met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, wordt, als schuldig aan diefstal, gestraft met gevangenisstraf van enz.” Verduistering wordt in dit Wetboek afgescheiden van diefstal. Verduistering bestaat hier, wanneer iemand opzettelijk eenig goed, dat geheel of ten deele aan een ander toebehoort, en dat hij anders dan door misdrijf onder zich heeft, wederrechtelijk zich toeëigent.

Ons art. 310 komt nagenoeg overeen met art. 242 van het Strafgesetzbuch für das deutsche Reich, alwaar: „Wer eine fremde bewegliche Sache einem Anderen in der Absicht wegnimmt, dieselbe sich rechtswidrig zu zueignen, wird wegen Diebstahl mit Gefängniss gestraft.”

Wel is waar ons art. spreekt, niet van roerend goed, maar dit is volgens de Memorie van Toelichting ook niet noodig: „Met de meeste nieuwere wetgevers van roerende zaken te spreken, schijnt onnoodig en onraadzaam. Onnoodig, daar bij het bezigen van het werkwoord *wegnemen*, de zaak voor verplaatsing vatbaar moet zijn; onraadzaam, vermits

elke aanleiding tot het beweren, dat het woord roerend uit de voorschriften van het B. W. moet worden verklaard, behoort te worden afgesneden, en daarenboven sommige voorwerpen eerst verplaatsbaar worden door de handeling van den dief."

Het aangehaalde art. 242 van het Deutsche Strafwetboek heeft echter in de praktijk tot vele moeilijkheden aanleiding gegeven, die derhalve bij ons ook zullen voorkomen. In het Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft von Dochow und Liszt ¹⁾, vinden wij hiervan verschillende voorbeelden o. a.: Een schuldeischer van den failliet heeft een wagen, die tot den boedel behoorde, weggenomen om er zijne schuldvordering mee te dekken. Moet dit nu onder diefstal gebracht worden? Is hier wel werkelijk wederrechtelijke toeëigening? Het Reichsgericht maakte bij vonnis van 9 Febr. 1880 (3^e strafkamer) uit, dat hier diefstal wel degelijk aanwezig was, vergenoegde zich echter niet met de concrete vraag te beslissen, die een voorwerp uit *eene failliete massa* betrof, maar overwoog eene veel algemeenere vraag: of in het algemeen een schuldeischer, die tot dekking van eene schuldvordering eene zaak aan

¹⁾ Zie de verhandelingen van R. E. John, aldaar I bl. 222 volg. en C. Ruhstrat, bl. 383.

zijn schuldenaar ontnemt, diefstal pleegt? Deze vraag nu werd door 't Reichsgericht in bevestigenden zin beslist en bekrachtigd bij vonnis van 17 Juni 1880 (1^e strafkamer).

In het volgende geval echter werd door 't Reichsgericht geen diefstal aangenomen. Iemand heeft zijn schuldenaar op den grond geworpen, zijne hand gegrepen, en daaruit 10 mark weggenomen, die hem verschuldigd waren. Het Reichsgericht besliste bij vonnis van 17 Juni 1880 (1^e strafkamer), dat hier geen diefstal was; de dader handelde wel in zooverre tegen de rechtsorde, dat hij zich eigenmachtig betaling verschafte, daar hij juist op deze geldstukken geene aanspraak had, maar deed subjectief geen onrecht, daar hij tegen den bezitter op gelijke som aanspraak had. Hier ontbreekt den in bezit nemer de bedoeling van rechtswidrige Zueignung.

In een ander geval besliste de 3^e Strafkamer bij vonnis van 19 Juni 1880, dat als men iemand met geweld eene buks afneemt als zekerheid voor eene schuldvordering, dit strafbare dwang (Nötigung) is zonder met een woord er van te gewagen, of het al dan niet roof, d. i. diefstal met geweld is.

Wat de eerste beslissing betreft, nl. het wegnemen van een wagen uit een' faillieten boedel, hiermee

kan John zich vereenigen, echter niet met de overwegingen, waarop zij berust, dat in 't algemeen een schuldeischer diefstal pleegt, die aan zijnen schuldenaar eene zaak tot dekking van zijne schuldvordering ontnemt. John wil daarom diefstal aangenomen hebben, omdat hier door iemand met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening eene zaak uit den boedel, waarop de concurrente schuldeischers gelijk recht verkregen hebben, is weggenomen. Met de beslissing van 9 Febr. in dien algemeenen zin kan hij zich niet vereenigen; deze strijdt met het begrip van diefstal. Ook de beide andere vragen kwamen voor in dien algemeenen zin. In 't eerste van deze gevallen toch is door hem ook geen diefstal aangenomen, daar het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening ontbreekt.

John beweert verder, dat het voor het begrip van diefstal volkomen hetzelfde is, of het *wegnemen* wederrechtelijk is of niet. Om dit duidelijk te maken, geeft hij het volgende voorbeeld: Heeft een voogd ten einde zijnen pupil te beletten het slechte pad op te gaan, en derhalve krachtens zijne voogdijverplichtingen aan zijnen minderjarige eene som gelds weggenomen, welke dezen door eenen derde geschonken is, dan is dit wegnemen met recht geschied. Maar niettegenstaande deze wegneming door den voogd

volkomen volgens recht geschiedt, maakt de voogd zich toch aan diefstal schuldig, wanneer hij het geld, waarop hij geen aanspraak heeft, aan zijnen minderjarige wegneemt met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen.

Verschillende voorbeelden worden verder door hem aangehaald, waarin hij geen oogmerk van wederrechtelijke toeëigening en dus ook geen diefstal ziet. Wanneer X. bij B. zooveel geld wegneemt als deze zijnen vriend A. schuldig is, heeft, volgens John, X. geen oogmerk van wederrechtelijke toeëigening; X. heeft als negotiorum gestor van A. gehandeld, en deze zou niet gestraft zijn, wanneer hij het zelf gedaan had. (Zie vonnis van 't Reichsgericht van 17 Juni 1880 (1^e Strafkamer).

Naar aanleiding van de motieven van 't vonnis van 9 Febr. onderzoekt John ook de vraag of het wederrechtelijk *als pand nemen* van eene zaak van den schuldenaar tot verzekering van eene schuldvordering, diefstal is. Hij zegt neen: 't is niet de vraag of de zaak alsdan niet wederrechtelijk is weggenomen, maar of het oogmerk om zich wederrechtelijk *toe te eigenen* aanwezig is, en dit is niet aanwezig als men alleen het oogmerk heeft de zaak *als pand in zijn bezit te nemen*, dus niet *zich toe te eigenen*. De in-

pand nemer wil niet gelijk de dief: den Gesammtinhalt derjenigen Befugnisse an der weggenommenen Sache ausüben, die an derselben Sache der Eigentümer kraft seines Eigentumsrechts ausübt.

In pand neming en toeëigening zijn twee verschillende zaken; dit geldt zelfs al verkoopt hij het pand om zich betaling te verschaffen, want de verkoop is niet een daad van eigendomsuitoefening. De pandhouder, die het pand verkoopt, eigent zich daardoor de zaak zoo weinig toe, dat het eigenaardige van de handeling van den pandhouder juist is, dat hij *de zaak van een ander*, die hij zich dus niet heeft toegeëigend, verkoopt. Het is volgens John een *furtum possessionis*, dat het Duitsche recht niet als *furtum* erkent.

Ook behandelt John de vraag of voor diefstal noodig is: opzettelijke beschadiging of aanranding van 't vermogen van een ander. Hij meent, dat het een vereischte is, niettegenstaande de wet het niet uitdrukkelijk stelt.

Het is volgens hem ook niet noodig dit in de definitie van diefstal op te nemen, 1° omdat het reeds in den aard van diefstal als vermogensdelict ligt opgesloten; 2°. omdat de gevallen, waarin de vraag van gewicht is, zoo zelden zijn. In het volgende

geval: X. neemt eene in privaat bezit zijnde schilderij weg en hecht op de plaats er van eene banknoot van grootere waarde, neemt hij dus geen diefstal aan, daar X. alhier het vermogen van een ander niet heeft willen benadeelen, maar veel eerder den wil gehad heeft, den eigenaar rijker te maken. Het ontbreekt hier, zooals hij zegt, aan de *Voraussetzung des Diebstahlsbegriffs, der vorsätzlichen Verletzung fremden Vermögens.*

Eindelijk bespreekt John naar aanleiding van deze laatste vraag, de gevallen of er diefstal is, wanneer er eenig goed zonder eenige vermogenswaarde wordt weggenomen, en of er diefstal aanwezig is, als men grond heeft aan te nemen, dat de eigenaar de wegneming zal goedkeuren. In geen van beide gevallen neemt hij zulks aan. Wanneer de weggenomene zaak geene geldswaarde heeft, kan er volgens hem geen diefstal zijn, omdat het vereischte de *benadeeling van het vermogen van een ander* ontbreekt. Bijv.: Iemand heeft eene hand vol hooi weggenomen, waarvan de waarde niet kan gewaardeerd worden; hierbij heeft eene vermogensbeschadiging plaats, die noch degeen, die meent schade geleden te hebben, noch de rechter waardeeren kan en deze heeft geene rechtelijke existentie.

In dergelijke gevallen, wanneer de zaak absoluut

geene waardeerbare vermogenswaarde heeft, zal m. i. eene vervolging door het O. M. zeer zeker afkeuring verdienen; maar de vraag, of er diefstal is gepleegd, zoude ik ongetwijfeld toestemmend beantwoorden. Het komt toch bij diefstal niet aan op het waarde hebben der zaak, maar op het oogmerk, dat de dader zich voorstelde, en dit is in zoodanig geval evenzeer het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, als in het geval, dat de zaak waarde heeft. Alle vereischten voor het begrip van diefstal zijn hier dus aanwezig.

Wat het tweede geval betreft vindt John *het met grond vermoeden, dat de eigenaar tegen de wegneming geen bezwaar zal hebben*, voldoende om het begrip van diefstal uit te sluiten. Hij geeft hiervan verschillende voorbeelden: Ik ga naar een mijner vrienden, vindt hem niet t'huis, merk, dat ik mijn' cigarenkoker vergeten heb, en neem nu uit een zijner kisten een paar cigaren. — Een werkman neemt bij 't bouwen van een huis, een kluitje kalk weg, om het aan eene dame te geven, die hare eieren in kalkwater wil bewaren. (De werkman handelde hier geheel als negotiorum gestor, en moet dit ook bepaald met dien animus negotii gerendi doen). — Eenige kennissen willen den verjaardag van een afwezigen vriend

niet stilzwijgend voorbij laten gaan, maar besluiten diens verlatene woning te gaan bezoeken, de juffrouw te vragen naar den sleutel van den wijnkelder en daar op de gezondheid van den afwezigen vriend een goed glas wijn te drinken. En zoo geschiedde. — In al deze gevallen, zegt John, durfte der Wegnehmende mit Fug voraussetzen, dasz der Berechtigte seine Einwilligung zur Wegnahme nicht versagen werde, derhalve is hier geen diefstal.

Wat deze laatste opmerking van John aangaat, geloof ik, dat zij zeer juist is. Geenszins toch kan men van diefstal spreken, wanneer de wegnemer in 't geheel niet het oogmerk heeft eene strafbare handeling te plegen, maar daarentegen met grond vermoedt, dat de eigenaar er geen bezwaar tegen heeft, ja zelfs zich toornig zou maken, indien de wegnemer zulks niet had gedaan. In zulk een geval, kan er, dunkt mij, geen sprake zijn van diefstal, want het oogmerk van wederrechtelijke toeigening ontbreekt.

Ook Ruhstrat wil den schuldeischer, die zich zelve recht verschaft bij zijnen schuldenaar, die in gebreke is, niet wegens diefstal strafbaar stellen; hij zondigt wel tegen het formeele recht, de rechtsorde, maar niet tegen het materieele recht. Bijv. Wanneer

A. aan eenen kruidenier 50 pond koffie wegneemt, die de kruidenier voor *f* 25 had willen verkoopen, dan heeft A. hem *f* 25 weggenomen; heeft A. van hem zooveel te vorderen, dan heeft hij slechts weggenomen, wat hem toekomt. De kruidenier mist liever de 50 pond koffie dan de *f* 25; hij is op geenerlei wijze benadeeld.

Hetzelfde zal volgens hem gelden in het geval, dat A. een paard voor *f* 400 gekocht en betaald heeft.

A. zal volgens afspraak met zijn knecht het paard uit de weide komen weghalen; de verkooper heeft echter in dien tusschentijd het paard aan een ander verkocht en geleverd; A. haalt nu een ander paard van den verkooper, dat hem voor denzelfden prijs aangeboden was.

In al deze gevallen ziet John geen oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, daar het voornemen aan vreemd vermogen schade toe te brengen, ontbreekt. Diefstal is volgens John, hier dus niet aanwezig. Volgens Ruhstrat is er ook geen diefstal, maar om andere redenen. Ruhstrat ziet wel degelijk in deze gevallen eene wederrechtelijke toeëigening, maar acht diefstal hierom uitgesloten, dat de dader de bedoeling niet heeft gehad het materiele recht te beledigen, maar veel meer de bedoeling had op eene schennis

der rechtsorde. Waar echter de dader geene vordering heeft tegen hem, bij wien hij zich eigenmachtig betaling verschaft, is de zaak anders gelegen; daar toch is het materieele recht geschonden. Wanneer A. aan B. eene schilderij wegneemt en eene banknoot in de plaats stelt, die de waarde van het schilderij overtreft, dan is het materieele recht geschonden. „Sollen Personen, denen es auf Geld nicht ankommt, sich ungestraft jede beliebige Sache zueignen dürfen, wenn sie nur den entsprechenden Wert an die Stelle legen.”

De materieele wederrechtelijkheid door den dader beoogd, moet echter werkelijk eene wederrechtelijkheid zijn zoowel subjectief als objectief, zoodat diefstal uitgesloten is door de toestemming des eigenaars en ook, wanneer de dader met de toestemming onbekend is.

Wanneer de weggenomene zaak geene geldswaarde heeft, zegt John, dat er geen diefstal is, al is er de bedoeling van wederrechtelijke toeëigening.

Ruhstrat daarentegen houdt diefstal voor eene schennis van vreemd bezit en eigendomsrecht, en neemt derhalve diefstal aan, wanneer A. aan B. eene van den gemeenschappelijken erflater afkomstige zaak met het oogmerk van wederrechtelijke toe-

eigening weggenomen heeft, welker vergoedingswaarde niet kan uitgemaakt worden, maar toch zoowel voor den eigenaar als voor den dader een hoog pretium affectionis heeft.

Ook bij de behandeling van 't ontwerp van ons N. Str. W. B. werd heftig strijd gevoerd over de vraag: Wat moet bij diefstal het oogmerk zijn, of liever met welk oogmerk moet ik iets wegnemen, om dat feit als diefstal te qualificeeren, Art. 336. In de Memorie van Toelichting stond: voor oogmerk wordt vereischt: *wederrechtelijke toeigening*, terwijl het onverschillig is, welk meer verwijderd doel de dief gehad heeft. Omtrent winstbejag als een element van het begrip diefstal wordt nog bijzonder gezegd. „Wel verre van de geheel verwerpelijke leer te verdedigen, dat het winstbejag niet behoeft vermeld te worden, omdat men zoodanig oogmerk bij diefstal mag veronderstellen, behoort de wetgever zonder aarzelen uit te spreken, dat hij voor het begrip van diefstal geen ander oogmerk kent, dan dat eener wederrechtelijke toeigening.”

Uit het verslag van de Tweede Kamer blijkt echter, dat eene minderheid der commissie van oordeel is, dat diefstal volgens de taal en de volksovertuiging

altijd gepaard gaat met oneerlijkheid. Diefstal is altijd *lucri faciendi causa*. Hij, die eens anders goed wegneemt ter voldoening van eene schuldvordering, maakt zich schuldig aan eigenrichting; maar hij is geen dief, niet alleen omdat hij niet oneerlijk is, maar omdat de toeigening niet alleen berust op het wegnemen zelf, maar ook gegrond is op het recht van vorderen. Evenmin is hij een dief, die eene zaak, welke aan een ander toebehoort, aan diens bezit onttrekt zonder oogmerk, dat iemand voordeel uit het feit geniete, alleen dus om den eigenaar te benadeelen.

De commissie is echter van een tegenovergesteld gevoelen, hoofdzakelijk op grond van hetgeen wordt aangevoerd in de Memorie van Toelichting.

„De volksovertuiging is in deze geen betrouwbare gids; volgens haar is ook hij een dief, die niets wegneemt, maar op andere wijze oneerlijk is, bijv. door iemand te veel in rekening te brengen en aan den anderen kant ook hij, die uit boosaardigheid eens anders zaak ontvreemdt. De strafwetgever lette hier evenmin als elders op het verwijderde doel, dat de dader zich voorstelde; voor hem zij de wederrechtelijke inbreuk op eens anders eigendomsrecht het motief der strafbaarheid. In ruimeren zin is inder-

daad in de geordende maatschappij de krenking van dat recht niet alleen ongeoorloofd, maar onzedelijk en oneerlijk. Waar die krenking plaats grijpt door wegneming bestaat diefstal."

Naar de zienswijze van vele leden der Eerste Kamer is de omschrijving, die de Code Pénal van diefstal geeft, juister dan die van dit artikel. Men achtte de bijvoeging: „met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen," gevaarlijk. Zal het niet hoogst moeielijk, ja bijna ondoenlijk zijn om van dit vereischte het bewijs te leveren, als de beklaagde bijv. beweert een kleedingstuk of een gereedschap slechts te hebben weggenomen om het tijdelijk te gebruiken, niet met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen? En hoe wanneer iemand iets wegneemt niet „om het zich wederrechtelijk toe te eigenen," maar ten einde tot eene gevangenisstraf te worden veroordeeld? Zal niet van den anderen kant menige dief, gelijk men het noemt, door de mazen kruipen?

Is de uitlegging van den minister (Verslag van de Tweede Kamer) dat toeëigening is: „*als heer en meester beschikken*," bindend voor den rechter?

Antwoord der Regeering.

De Minister verwijst hier naar zijn antwoord aan den heer van Nispen:

Het woord *ontvreemden*, door den heer van Nispen aanbevolen, is voor mij onaannemelijk, daar hierdoor twee elementen, die voor de helderheid en duidelijkheid behooren te worden onderscheiden, zijn samengetrokken; de materieele daad, het *wegnemen* en het oogmerk, waarmede men dat doet.

De definitie, zooals zij thans luidt, komt voor in andere Germaansche landen.

Wie iets wegneemt met het oogmerk om het aan een ander te geven, neemt inderdaad weg met het oogmerk van toeëigening. „Waar staat geschreven, dat in toeëigening is opgesloten de wil om 't weggenomene zelf te benuttigen? Toeëigenen is: „*zich als eigenaar gedragen*,” voor hoe lang of hoe kort dan ook; om iets aan een ander te schenken, moet ik, al ware 't maar voor eene minuut, feitelijk als eigenaar over de zaak beschikken.

Het geval, waarin iemand eene zaak wegneemt met het oogmerk om ze weg te werpen: of dergelijk feit diefstal dan wel zaakbeschadiging is, blijft eene quaestio facti.

Geene definitie zal alle quaestiën uit den weg ruimen.

De wensch om in de gevangenis te komen is een motief, dat den animus furandi ongedeerd laat.

Volgens den Min. zal derhalve de heilige Crispijn, die leer wegnam om het den armen te geven, gestolen hebben. In dit feit toch zijn al de vereischten voor diefstal aanwezig: *wegneming van eenig goed, dat aan een ander toebehoort, met het oogmerk van wederrechtelijke toeigening* (zich als eigenaar gedragen), terwijl het verwijderde doel, om het den armen te geven, niet in aanmerking komt.

Merkel (in het bekende Handboek van Holzendorff) is het eens met de even genoemde minderheid in de commissie, dat in het volksbewustzijn voor diefstal verlangd wordt de bedoeling door het uit de heerschappij van den rechthebbende weggenomen en in die van den dader gebracht voorwerp zich of een ander op kosten van anderen te verrijken. Volgens Merkel zal dus in het volksbewustzijn degeen, die brieven steelt voor de vrouw, die door deze de noodige bewijzen voor een grond van echtscheiding tracht te verkrijgen, zoowel als hij, die een brief op de post steelt, in welken bezwaren tegen zijnen vader worden voorgesteld, die diens ontslag kunnen ten gevolge hebben, niet voor

dieven gehouden worden; volgens de ons voorliggende legale definitie kunnen wij echter, zegt hij, geen vereischte stellen in het motief of drijfveer der handeling, bijzonder: men mag niet stellen, dat die daad uit winst of hebzucht moet geschied zijn t. w. buiten de toeigening zelve: De rechter zal derhalve in de zoo even genoemde gevallen diefstal moeten zien.

Merkel stelt ook de volgende vragen: Zal hij, die eene vaas van een ander in stukken slaat, alleen wegens de vernieling gehouden zijn?

Zal hij, die haar wegneemt en dadelijk nederwerpt wegens Diefstal gestraft worden? In het wegnemen op zich zelf is nog geen toeigenen begrepen, en in het nemen om te vernielen is geen wil om haar voor zich te houden; in beide gevallen echter was er de wil om over het corpus te beschikken.

In het eerste geval echter, kan er, geloof ik, nooit quaestie zijn van Diefstal, daar een eerste vereischte voor Diefstal, de wegneming ontbreekt. In het tweede geval daarentegen, is de vraag moeilijker te beantwoorden. Onze Min. Modderman zegt dan ook in een dergelijk geval: „Wanneer ik eene zaak wegneem met het oogmerk om ze weg te werpen, blijft het eene quaestio facti, of het Diefstal is dan wel zaakbeschadiging. De vraag is voor

alles: welk oogmerk was er op het oogenblik der wegneming? Gesteld, iemand neemt iets weg met het oogmerk om het zich toe te eigenen; hij krijgt berouw of ziet, dat hij ontdekt is, en nu werpt hij de zaak weg; dit zou zeker zijn diefstal. Maar wanneer van den aanvang af uitsluitend bestond het oogmerk van zaakbeschadiging en de door dit oogmerk beheerschte handelingen één ondeelbaar geheel uitmaken, dan is er geen diefstal, maar zaakbeschadiging."

Geene definitie is toereikend om feitelijke quaestien te voorkomen. Wanneer wij echter de definitie van art. 379 C. P. vergelijken met die van ons N. Str. W. B. zoude ik ongetwijfeld aan deze laatste de voorkeur geven. De definitie in den C. P. munt te veel uit door onduidelijkheid; want wat door *soustraction* en wat onder *frauduleusement* moet verstaan worden, blijven moeielijk te beantwoorden vragen.

Soustraction wordt in den officieelen tekst dan ook zeer verschillend vertaald, in art. 82 door machtig worden, in art. 111 door verduisteren, in art. 169 door aan de bestemming onttrekken, in de art. 254, 255, 256 wederom door verduisteren, en eindelijk in art. 379 door wegnemen.

Frauduleusement, in den officieelen tekst vertaald door arglistig, is ook eene uitdrukking voor ver-

schillende uitleggingen vatbaar. Eigenlijk is de beteekenis *bedriegelijk*, afgeleid van *fraude*, *fraus*, *bedrog*, een begrip, dat met diefstal niets te maken heeft. Het oogmerk wordt hiermee, hoewel zeer onvolledig, aangeduid.

De quaestie van apparténir besprak ik reeds vroeger. De geheele definitie is dus eigenlijk eene aaneenschakeling van onduidelijkheden. Hierdoor wordt veel, ja misschien al te veel aan het arbitrium judicis overgelaten.

In ons N. Str. W. B. (art. 310) daarentegen is in duidelijke woorden uitgedrukt, wat de wetgever onder diefstal verstaan wil hebben, met andere woorden, welke vereischten hij wil, dat aanwezig moeten zijn om iets als diefstal te qualificeeren.

Gaan wij de definitie na, dan moet er in de eerste plaats zijn: *wegneming*. Wat onder wegnemen verstaan wordt, is dunkt mij duidelijk. Het is niets anders dan door verplaatsing in zijn bezit overbrengen. In de tweede plaats moet er eene zaak weggenomen worden, *die aan een' ander toebehoort*, die dus een' anderen eigenaar heeft dan dengene, die wegneemt.

De quaestie van toekomen of toebehooren, waartoe het woord apparténir aanleiding geeft, is hierbij dus uitgesloten. Het geval, dat iemand zijn eigen goed onttrekt aan een' ander, die daarop een recht van pand heeft, wordt afzonderlijk behandeld in art. 348.

Behoort de zaak aan niemand, dan is er natuurlijk ook geen diefstal. Dit vereischte is dus ook duidelijk uitgedrukt.

Maar nu het *oogmerk van wederrechtelijke toeëigening*. Deze woorden geven, getuigen de boven aangehaalde gevallen, oogenschijnlijk tot vele moeilijkheden aanleiding. Wanneer echter nauwkeurig aangegeven wordt, wat door toeëigenen verstaan moet worden, hetgeen de minister, in zijn antwoord aan den heer van Nispen, met zulke duidelijke en geloof ik, zeer juist gekozene woorden doet: 'Toeëigenen is: „*zich als eigenaar gedragen*”, worden de meeste van deze moeilijkheden uit den weg geruimd. In verre weg de meeste van deze gevallen toch, lag de zwaarigheid hierin, dat men niet goed wist, wat onder toeëigenen moet verstaan worden, dus ook niet, wanneer een oogmerk van wederrechtelijke toeëigening aanwezig is. Weten wij dit nu, zoo kunnen de meeste van deze gevallen opgelost worden, en wel zoo, dat in de meeste het begrip diefstal ligt opgesloten.

Het derde vereischte dus: het *oogmerk van wederrechtelijke toeëigening*, dat in de Duitsche praktijk tot zoovele moeilijkheden aanleiding gaf, zal bij ons door een juist aanhouden aan de beteekenis van het woord *toeëigenen*, ook weinig moeilijkheid opleveren.

Onze definitie is dus duidelijk. Niet alleen echter munt zij uit door duidelijkheid in woorden, ook die vereischten voor 't begrip van Diefstal zijn daarin opgenomen, waartoe men langzamerhand in bijna alle nieuwere wetgevingen gekomen is: 1ste *wegneming*; 2de *dat de zaak aan een ander toebehoort*; 3de *het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening*. Over de beide eerste vereischten is men het algemeen al zeer spoedig eens geworden; deze vereischten liggen dan ook geheel en al in 't begrip diefstal. Over het derde vereischte daarentegen *het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening* heeft bij verschillende wetgevers lang twijfel bestaan, of dit wel voldoende was dan of er nog een verder oogmerk (liever gezegd verwijderd doel) bij moest komen, waaronder wel het oogmerk om zich te verrijken in de eerste plaats in aanmerking kwam. Door andere verdere oogmerken (verwijderde doelen) in aanmerking te nemen, is men daarentegen tot de vraag gekomen: Is er wel diefstal? bijv., wanneer ik eene zaak, die aan een' ander toebehoort, wegneem enkel met het oogmerk om ze aan een' derde te geven, of ook enkel met het oogmerk om dien ander te benadeelen.

Langzamerhand zijn dan ook de meeste nieuwere wetgevers het eens geworden, dat voor oogmerk bij

diefstal niet meer vereischt wordt dan dat eener wederrechtelijke toeëigening. Zie o. a. het Hongaarsche Strafwetboek § 333 „Wer eine fremde bewegliche Sache aus dem Besitze oder dem Gewahrsam eines Anderen ohne dessen Einwilligung in der Absicht wegnimmt, sich dieselbe rechtswidrig zuzueignen, begeht einen Diebstahl;” Ook het Zürichsche Wetboek § 162; alsmede het Duitsche Strafwetboek § 242: „Wer eine fremde bewegliche Sache einem Anderen in der Absicht wegnimmt, dieselbe sich rechtswidrig zuzueignen, wird wegen Diebstahl, mit Gefängniss gestraft;” ook de onjuiste woorden soustraction frauduleuse van art. 379 C. P. beteekenen volgens onze praktijk niets anders dan hetgeen door wegnemen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening wordt uitgedrukt.

Hoewel nu echter het aannemen dier vereischen in de meeste nieuwere wetgevingen voorkomende, nog geen bewijs oplevert voor de onfeilbaarheid onzer definitie, geeft het mij toch grond te veronderstellen, ook bij ons, even als bij de meeste volken, in de behoeften zal zijn voorzien.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

De schuldeischer, die de detentie der hem verhypothekeerde zaak heeft verkregen, wordt van haar bezitter.

II.

De voogd, dien de moeder aan haar niet tot erfgenaam benoemd maar toereikend bedacht kind heeft gegeven, kan bevestigd worden. (L 4 C. de tut. test. 528).

III.

De kooper wordt geen eigenaar van het gekochte door de overschrijving van 't vonnis, hetwelk den verkoop erkent.

IV.

De bewindvoerder van art. 1066 B. W. kan de bewindvoering door opzegging doen eindigen.

V.

De verhuurder kan van art. 1188 B. W. geen gebruik maken om de verkochte geleverde en vervoerde goederen van derden op te eischen.

VI.

Zoo vader en moeder in het buitenland wonen, mag het meerderjarige kind, dat in het huwelijk wil treden, de tusschenkomst van den kantonrechter (art. 99 B. W.) van zijne woonplaats inroepen.

VII.

Art. 475 n°. 3 C. P. is ook toepasselijk op de geleiders van onbespannen rijtuigen. (Het tegendeel neemt aan de Rechtbank te Groningen 29 April 1876).

VIII.

Art. 375 C. P. is ook op hem van toepassing, die in eene niet voor het publiek toegankelijke bijeenkomst van leden eener vereeniging, die hij wist, dat door verslaggevers van dagbladen werd bijgewoond, smaadwoorden heeft geuit, die de telastlegging van bepaalde ondeugden behelzen.

IX.

Het opzettelijk stuk slaan van eene glasruit, dienende tot afsluiting eener woning, valt niet onder de strafpaling van art. 456 C. P.

X.

Hij, die een hem toevertrouwd effect of ander papier, dat geldswaarde heeft, vernielt, is te straffen volgens art. 408 C. P., niet volgens art. 439 C. P.

XI.

De acceptant der assignatie is den houder gehouden.

XII.

De herverzekeraar is gehouden de door den verzekeraar den verzekerde verschuldigde schadevergoeding uit te betalen, al is bij het accoord van den gefailleerden eersten verzekeraar een minder bedrag aan den oorspronkelijk verzekerde voldaan.

XIII.

De curators hebben geene rechtsvordering tegen den failliet, die weigert het door de curators verkochte en op den kooper overgeschreven huis te ontruimen.

XIV.

Brand uit eene onbekende oorzaak bevrijdt de reederij (den schipper) niet tegenover den inlader.

XV.

De herstelling van den *error calculi* in een vonnis kan ook buiten het geval van rekening en verantwoording art. 780 Rv. voor dezelfde rechters gevorderd worden, al is het vonnis in hooger beroep bevestigd.

XVI.

Wanneer partijen het eens zijn geworden over de keuze van eenige der scheidslieden, kunnen zij van den rechter de benoeming van den scheidsman vragen, over wien zij het niet eens zijn.

XVII.

Art. 92 Gr. Wet beveiligt niet het kamerlid, dat eene belediging, die het in de kamer geuit heeft, in druk mededeelt.

XVIII.

Dat plaatselijke verordeningen maatregelen van politie mogen voorschrijven, wier handhaving kan

ten gevolge hebben de wegneming van bijzonder eigendom, zonder dat de gemeente tot eenige schadevergoeding gehouden is, (art. 180 Gem. Wet) is niet in strijd met art. 147 Gr. Wet en art. 625 B. W.

XIX.

De beginselen, waaruit de noodzakelijkheid van den eigendom in het algemeen wordt afgeleid, gelden ook in hunne volle kracht van grondeigendom.

XX.

Een dubbele standaard in een algemeen gelijkvormig muntstelsel voor alle beschaafde volkeren of ook maar voor een groot deel der beschaafde wereld, is verkieslijk boven den enkelen standaard.

